

Dumondas e repostas davart la refurma da rentas 2020

La finamira principala – segirar las rentas fin il proxim decenni

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Per dir in pau salop: Il carnet da votaziun bunamain schloppa. La mesadad dal carnet è emplenì cun artitgels da lescha ch'ins chapescha mo vess u in summa betg. Per declerar a moda simpla la refurma resta strusch plaz. Il pievel decida ils 24 da settember a l'urna davart l'avegnir da las rentas. La dumonda tutga in e scadin.** Per dar ina survista suonda qua in catalog cun dumondas e repostas davart la refurma. L'emna proxima suonda ina contribuziun ch'explitgescha las consequenzas per ils giuvenns, per la generaziun transitorica e per ils vegls.

Tge stat en votaziun?

Il votant ha da decider duas dumondas. Duaian ins augmentar la taglia sin plivalur per avair dapli daners per l'AVS? Vul ins acceptar la refurma da rentas? La refurma pertutga l'AVS sco era la cassa da pensiun, pia l'emprima e la segunda pitga da noss sistem da prevenziun per la vegliadetgna. Sin la terza pitga, la prevenziun privata, n'ha la refurma nagina influenza.

San ins votar «gea» tar ina dumonda e «na» tar l'autra?

Gea, gliez san ins. I sa tracta da duas dumondas separadas. Sch'ins less per exempel betg che la vegliadetgna da rentas per dunnas vegn dauzada, pon ins refusar la refurma e tuttina dir gea a l'augment da la taglia sin plivalur. Las duas dumondas èn dentant enteretschadas ina cun l'autra: Refusa il pievel l'augment da la taglia, na sa era la refurma betg entrar en vigur e viceversa.

Pertge dovri la refurma?

Ins vul procurar per stabilitad finanziaria en il sistem da rentas. Ils proxims onns cuntanschan grondas annadas la veglia-

detgna da pensiun ed en Svizra daventa la glied adina pli veglia. Plinavant han ils tschains bass in effect negativ sin la finanziaziun da las cassas da pensiun. Suenter 20 onns daventa ina refurma da rentas perquai urgentamain necessaria. Gliez è stà incontestà en il parlament. Davart il co e cum èn ils mainis dentant ids dapart.

Tge finamira less ins cuntanscher?

Ins vul garantir las rentas e procurar ch'ellas restan pli u main sin il medem nivel. «Cun respargns e cun entradas supplementaras duai l'AVS vegnir tegnida en equiliber fin a la fin dal proxim decenni», scriva il cussegl federal. Tar la cassa da pensiun sto la tariffa da conversiun vegnir reducida per stabilisar la segunda pitga e per evitar ch'ils giuvenns stoppian star botta per las rentas dals vegls. Gliez na correspunda numnadamain betg a l'idea da la segunda pitga.

Tge elements èn incontestads?

Il parlament ha decidì cun grond maioritad che la vegliadetgna da renta da las dunnas vegn dauzada sin 65 onns. Era la sbassada da la tariffa da conversiun da 6,8 sin 6,0 procents è stada incontestada. Gist questa midada sminuess dentant a moda considerabla las rentas en la segunda pitga. Perquai dovri mesiras da gulivaziun.

Pertge crititgeschan ils adversaris las mesiras da gulivaziun?

Co duaian ins gulivar l'effect da la bassa tariffa da conversiun? Il parlament ha decidì d'auzar per 70 francs la renta mensila d'AVS (quai vala per novas rentas). Era ils conjugals profiteschon d'in auzament. La pld e la pps han cumbattì uschè vehement questa mesira che la refurma fiss bunamain ida chaupiz. Las duas partidas avessan pli gugent vulì dauzar la veglia-

detgna da pensiun sche l'AVS ha problems finanzia. Gliez ha il parlament refusà –per betg periclitlar la refurma a l'urna.

In'ulteriura mesira da gulivaziun: Fin uss pajan ins pir a partir d'in'entrada annuala da 21'150 francs contribuziuns en la cassa da pensiun. Questa sava vegn uss sbassada. Uschia pajan ils assicurads pli grondas contribuziuns ed han pli tard dabun ina meglra renta. Era dunnas che lavuran parzialmain e n'han fin uss gi nagina cassa da pensiun, pon profitar. Crititgà vegn che questa mesira giaja sin donn e cust da persunas cun pitschnas entradas che han uschiglio gia da schuffa da subsister e che ston uss anc pajar per ina segunda pitga.

Pertge han ins prendì il referendum?

Ina gruppaziun da la sanestra e da dunnas ord la Romandia ha prendì il referendum e crititgescha che cunzunt las dunnas stoppian purtar il grond burdi. Plinavant na portia la refurma als pensiunads actuals «betg in rap». La pld, la pps e cercels economics han desistì dal referendum: L'augment da la taglia sin plivalur fiss gea tuttina vegnì a l'urna. Perquai che las duas partidas n'han rimnà naginas suttascripziuns, pon ellas uss era betg explitgar lur arguments en il carnet da votaziun.

Tgi s'exprima persuerter? E pertge?

La pcd, ps, pbd, ils verds e verdliberals beneventan il referendum. La pcd admo-

nescha che l'AVS ruschnass uschiglio svelt en in deficit. La ps fa endament ch'ins dauza dapi 40 onns l'emprima giada realmain la renta d'AVS e che bleras dunnas sajan avisadas sin l'emprima pitga. La pbd pren sia parola ils 26 d'avust. Igl è da spetgar in «gea». La fracziun ha adina accentuà che la refurma sto reussir. Era l'anteriura cussegliera federala *Eveline Widmer-Schlumpf* è s'exprimida en quest senn.

Tgi batta encunter? Cun tge arguments?

La pld batta cunter la refurma. Cun ils 70 francs engrondeschan ins la renta d'AVS, crititgeschan ils liberals. L'argument da la gulivaziun na lascha la partida betg valair. La pps n'ha anc betg prendì sia parola. Ils delegads decidan ils 26 d'avust. Entant che la fracziun ha battì endinadamain cunter ils 70 francs, èi enconuscent che la basa da la partida ha grondas simpatias per l'AVS. L'uniun svizra dals patruns ed economiesuisse recumandan da dir «na».

Cura entra la refurma en vigur?

Tar in «gea» a l'urna succeda quai en trais pass: Il 2018 cumenzan ins ad introducir successivamain la nova vegliadetgna da renta da dunnas ed il pensiunament flexibel. La taglia sin plivalur po restar sin il medem nivel, senza refurma fiss ella numnadamain vegnida sbassada, tge che avess chaschunà auts custs da midament a l'economia. Il 2019 sbassan ins la tariffa da conversiun e metta correspondentamain en vigur las mesiras da gulivaziun. Il 2019 augmentan ins la taglia sin plivalur per 0,3 pertschient e dauza era las contribuziuns d'AVS per 0,3 pertschient.

Funtaunas: Uffizi federal per assicuranzas socialas, communicaziuns da las partidas, da l'uniun da patruns e dad economiesuisse.



Ils 24 da settember ha il suveran svizzer da decider davart la refurma da las rentas. MAD